

Komentář hejtmána: Dohoda je lepší než soudní spory, sankce totiž vodu nenahradí

30. 09. 2021 10:29

Zdá se, že česko-polská jednání ve sporu o rozšiřování těžby hnědého uhlí v dole Turów, vedou po čtyřech měsících k uzavření dohody. Ta je pro obě země stále nejlepším řešením celé situace. Zejména pro lidi žijící v okolí dolu a také pro ty, kteří v něm pracují a jsou závislí na dodávkách tepla, energie a vody z celého komplexu.

Těžba v polském dole, který leží těsně u hranic s Českou republikou a se Spolkovou republikou Německo již nyní nezvratně ohrožuje tamní stav hladiny podzemní vody, kvalitu ovzduší, stabilitu terénu a významně zhoršuje životní podmínky zejména obyvatel obcí Uhelná a Václavice. Podle plánu státní firmy PGE se má důl více přiblížit k českým obcím, které jsou nejbliže státní hranice, a má být od nich vzdálen pouhý jeden kilometr.

Už od roku 2015 požadujeme, aby investor garantoval dodržování platných limitů hluku, prašnosti, ochránil vodní zdroje na českém území a pomohl vybudovat náhradní vodovody tam, kde se lidé zatím spoléhají na studny, jež ale mohou být v dalších letech ohroženy. Naše požadavky a návrhy nebyly bohužel vyslyšeny. Naše připomínky byly zlehčovány a ani po více než šesti letech nebylo dosaženo oboustranné dohody, která by ochránila zájmy českých obyvatel žijících v okolí dolu. Společnost PGE bohužel s žádným návrhem řešení nepřišla, naopak při projednávání dokumentace vlivu nad životní prostředí EIA tvrdila, že vliv na české území není prokázán a vlastně ani neexistuje.

Podání žaloby na Polsko pro nedodržování evropské legislativy k Soudnímu dvoru Evropské unie proto byl poslední logický krok České republiky v tomto sporu. Byl vyústěním všech předchozích neúspěšných pokusů o jednání a byl to krok správný. Cílem žaloby je, aby Polsko při povolování těžby respektovalo názor České republiky a především obavy českých obyvatel z překračování platných limitů hluku, prašnosti, dalšího úbytku podzemní pitné vody a poklesů terénu v příštích letech. Česká republika a ani žádná instituce EU totiž nemůže zastavit těžbu jako takovou, pokud investor splní svoje povinnosti.

Až po rozhodnutí Evropského soudního dvora z letošního 21. května o pozastavení těžby v Turówě, začalo mezivládní jednání o již konkrétních podmínkách vzájemné dohody. Ovšem ani žaloba k Evropskému soudnímu dvoru, ani schválené předběžné opatření na pozastavení těžby, ani uložené sankce ve výši půl milionu eur denně nedonutily polskou státní společnost PGE od těžby upustit. Pokračuje v rozšiřování hnědouhelného dolu blíže směrem k českým hranicím. Rozhodnutí Evropského soudního dvora je přesto velmi důležité. Potvrzuje totiž, že naše argumenty jsou silnější nežli argumenty PGE. Navíc je vidět, že pouze dohoda může dlouhodobě ochránit zájmy obyvatel našeho kraje. Dohoda je nutná, peníze ze sankcí skončí v rozpočtu EU, nikdo se jich nenapíše, ani za ně nepostaví ochranný val nebo monitorovací systém.

Chtěl bych znovu zopakovat, že cílem Libereckého kraje nikdy nebylo zavřít polský důl, nebo diktovat Polsku, z čeho má vyrábět energii a jaký má být jeho energetický mix. Tady má podle mého názoru Česká republika dost vlastních úkolů a práce. Naším cílem je ochránit oprávněné zájmy obyvatel žijících v blízkosti dolu. Politická mezivládní dohoda je lepší než pokračování sporu u Evropského soudního dvora, protože jen ona může vyřešit celou situaci, a to dlouhodobě. V dohodě můžeme jasně určit podmínky a limity, za kterých bude těžba přípustná a které bude muset polská státní společnost PGE dodržovat, aby nebyla dále poškozována práva českých občanů. Jednáme také o kompenzacích. Peníze z nich použijeme na zajištění nových zdrojů vody a náhradních vodovodů a pravidelné měření hluku, kvality vzduchu, poklesů terénu a hladiny podzemních vod v okolí hnědouhelného dolu. Opatření je nutné začít dělat ihned, nepočkájí na konec sporů.

Mrzí mě, že z lokálního problému a neochoty jednoho investora jednat odpovědně se svými sousedy se stal mezinárodní spor, který ovlivňuje jinak dobré česko-polské vztahy a dlouhodobě budovanou přeshraniční spolupráci mezi našimi obyvateli, městy a regiony. Věřím, že oba premiéři si konečně najdou čas na rozhovor o Turowu a dojdou rychle ke kompromisu, který bude přijatelný pro českou i polskou stranu.

Problémy totiž nikdy nekončí na hranicích a odpovědnost za situaci v regionu máme společnou a nerozdílnou. Máme odpovědnost nejenom za životní prostředí a podmínky pro život lidí v okolí dolu a elektrárny, ale také za rozvoj regionu po ukončení těžby a je jedno, jestli to bude za pět, deset let nebo v roce 2044 jak nyní tvrdí PGE. Také proto potřebujeme společnou strategii rozvoje území Trojzemí, kterou začínáme společně s Dolním Slezkem a Saskem připravovat.

Tvrdí to nejenom jako hejtman, který je za Liberecký kraj a jeho obyvatelé odpovědný, ale především jako člověk, který se svojí rodinou žije celý život v česko-polsko-německém Trojzemí.

Martin Půta, hejtman Libereckého kraje

V příloze jsou komentáře v polském, německém a anglickém jazyce a také geneze jednání od roku 2015.